

שיהי' המעמד ומצב ד"הקים אותך היום לו לעם והוא יהי' לך לאלקים".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון אדמו"ר הזקן בן ד' הבכות (בבא הד' — ג"פ).

אח"כ הורה שהתלמידים הנוסעים מחר ל"נוארק", יאמרו "לחיים" וינגנו ניגון שמחה, וכך יסעו מתוך חיות ושמחה.

לאחרי עריכת שבע ברכות — צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "עוד ישמע".

אח"כ צוה לנגן "אנעים זמירות", "כי אנו עמך", ו"אבינו מלכנו".

* * *

לח. כיון שע"פ הסדר, ילכו עתה כנראה להתדבר אודות הענינים האמורים לעיל, הנה לכל לראש צריכים לסדר כל הקשור לנקודות שאודותם דובר, הן בנוגע לחלוקת התניא והשו"ע, והן בנוגע לענין הצדקה, ולסדר את החלוקה כאן, וכן למסור את הדברים בכל המקומות, הסמוכים הקרובים והרחוקים — רחוקים במקום וקרובים ברוח, שבוה נכללים כל בני"י, הן במדינה זו והן בשאר מדינות, ולכל לראש — בארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו ע"י משיח צדקנו.

●

לזכות

משה פינחס הכהן בן נחמה דינה

לרפואה שלימה וקרובה

ושלא יישאר שום רושם כלל

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שיחת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקל"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

●

ח"י אלול ה'תשכ"ב

בלתי מוגה

חלק ב — יו"ל לש"פ תצא, ט' אלול, ה'תשס"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושש לבריאה

מאה וארבע שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

ובמה מתבטאת ההקמה — להיות "לו לעם והוא יהי' לך לאלקים", היינו, שבנ"י יהיו מציאות אחת עם הקב"ה, כך, שכשם ש"אני הוי' לא שנית"י" כך "אתם בני יעקב לא כליתם"¹⁵⁷, שזהו ענין ההקמה, ללא שינויים,

ובאופן ששניהם בשוה, והיינו, כשם שלא יכולה להיות מציאותם של ישראל ללא הקב"ה ח"ו, וכתורת אדמו"ר הזקן¹⁵⁸, שיהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד ח"ו מאלקות, כך גם כביכול להיפך.

וכל זה יהי' דוקא בארץ הלזו התחתונה, עלי' נאמר שנתאוהו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים¹⁵⁹, בעוה"ז הגשמי התחתון שאין תחתון למטה הימנו (כמבואר בתניא¹⁶⁰), שזהו המעמד ומצב ד"עם" ("הקים גו' לעם"), והו"ע "סוכת דוד הנופלת", שלכן יש צורך בענין הגאולה, ובאופן ש"אין נגאלין אלא בצדקה" (כנ"ל ס"כ).

וזוהי גם התכלית דח"י אלול, כי, עם היותו רק התחלת החשבון, הרי כיון שצריך להכניס חיות בעבודת כל ימי אלול, מובן, שכולל את כל י"א הימים, וגם יום הי"ב — ח"י אלול עצמו כפי הוא יום פרטי, שכולם נכללים בח"י אלול כפי שהוא יום כללי (ע"ד חודש תשרי, שיש בו שני ענינים: חודש אחד מי"ב חדשי השנה, וחודש כללי שממנו נמשך חיות לכל החדשים של כל השנה כולה), ובמילא נכלל בו תכלית כל הענינים — "למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהי' לך לאלקים".

לז. וסיום שיעור היומי — "ולא אתכם לבדכם אנכי כורת את הברית הזאת ואת האלה הזאת כי את אשר ישנו פה עמנו עומד ה' לפני ה' אלקינו ואת אשר איננו פה עמנו היום"¹⁶¹:

לא רק אלו שעומדים כבר באופן ד"ישנו פה עמנו", שמוכנים לקבל על עצמם עבודה זו ולקיימה בפועל,

אלא גם אלו שהם במעמד ומצב ש"איננו פה עמנו היום", שלא הגיעו עדיין לכך, ויגיעו לכך בשעתא חדא וברגעא חדא, תיכף ("אָט מַחַר או מַחַרְתִּים, ובכל אופן, "בל ידח ממנו נדח"¹⁶² — גם עמהם "אנכי כורת את הברית הזאת ואת האלה הזאת",

Published and Copyright 2006 by

VAAD HANOCHOS BLAHAK

788 Eastern Parkway Suite #408

Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (718) 778-5776

E-mail: info@lahak.org

Internet: http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5766 • 2006

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס "ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (718) 778-5776

סדר ועימוד בתכנת "תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585

ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. ובכ"מ.

(160) רפ"ו. ובכ"מ.

(161) נצבים כט, יג"ד.

(162) ע"פ שמואל"ב יד, יד. וראה תניא

ספ"ט. ה' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג.

(157) מלאכי ג, ו.

(158) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד

ע' שפד (נעתק ב"היום יום" כה תמוז). שם

ע' תקמו (נעתק ב"היום יום" כא סיון). ועוד.

(159) ראה הנחומא בחוקותי ג. נשא טז.

ומבטיחה (ובאופן שנמשך בפועל, שהרי "דיבורו של הקב"ה חשיב מעשה"¹⁴⁹) ש"אתם נצבים היום כולכם גו"¹⁴⁹:

"אתם נצבים גו", הוא מעמד ומצב נעלה ביותר — כמובן מפירוש הבעש"ט⁴⁸ ש"אתם נצבים קיימים ועומדים, והיינו שזוכים בדין", ואין ענין יוצא מידי פשוטו, שנמשך מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה בכל ההצטרפות בבני חיי ומזוני רויחי.

ונוסף לזה, ישנו גם הענין ד"כולכם", וכדברי אדמו"ר הזקן בלקו"ת⁴⁹: "לאחדים כאחד", ובאופן שנמשך גם בכחות פנימיים, שהם פרטי המדריגות ד"ראשיכם שבטיכם וגו'", עד לדרגא הכי תחתונה — "מחוטב עציך ועד שואב מימין"⁴⁹.

וגם בדרגא תחתונה זו נעשה כבר הענין ד"חוטב עציך ושואב מימין" — כפי שמביא רבינו נשיאינו¹⁵⁰ פירוש רבינו הזקן, ש"עציך" הוא לשון עצה, ופירוש "חוטב עציך" הוא שיש לעקור ("אויסהאקן") ה"רבות מחשבות בלב איש"¹⁵¹, ו"שואב מימין", שיש לשאוב את המים המצמיחים כל מיני תענוג¹⁵², והיינו, שגם בדרגא הכי תחתונה פועלים שלילת התענוג דלעו"ז,

וכיון ש"מחורבנה של צור נתמלאה ירושלים"¹⁵³, הרי עי"ז מגיעים לבחי' אור חוזר בדרגא הכי עליונה — פנימיות התענוג, שזהו מה שיתגלה בכיאת משיח¹⁵⁴, ולזה באים ע"י עבודת התשובה¹⁵⁵, שזוהי העבודה דחודש אלול, עשרת ימי תשובה, ועד לעבודה דיוהכ"פ.

ולאחרי כל זה, באים לענין הכי נעלה — כפי שממשיך בכתוב שכל האמור לעיל הוא "למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהי' לך לאלקים":

"הקים" — כפי שמבאר הצמח-צדק בארוכה (בפירושו על כמה ענינים וביניהם גם ענין הקימה)¹⁵⁶ שמורה על ענין הקיום ללא שינויים.

"היום" — שהוא בגדרי הזמן ובמילא גם המקום, הנה גם שם יהי' ענין ההקמה ללא שינויים.

(149) ראה שבת קיט, רע"ב. ב"ר פ"ג, ב. פמ"ד, כב. (153) ראה פסחים מב, ב ובפרש"י. וש"נ. הובא בפרש"י עה"ת תולדות כה, כג.

(150) סה"ש תרח"ץ ע' 275 (נעתק ב "היום יום" יט אלול).

(151) משלי יט, כא.

(152) תניא פ"א.

(153) ראה פסחים מב, ב ובפרש"י. וש"נ. הובא בפרש"י עה"ת תולדות כה, כג.

(154) ראה פ"ח שער הק"ש רפ"ו. הובא בלקו"ת שה"ש בסופו. ובכ"מ.

(155) ראה סנהדרין צו, ב. רמב"ם הלי' תשובה פ"ז ה"ה.

(156) ספר החקירה פד, א.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ כי תצא, ט' אלול, הננו מוציאים לאור חלק שני ואחרון משיחות ח"י אלול, ה'תשכ"ב — הנחה בלתי מוגה.

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

עש"ק תצא, ה'תשס"ו
מאה וארבע שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ"י.

כח. בנוגע להמדובר לעיל אודות לימוד התורה — הנה אע"פ שבהלכות תלמוד תורה¹¹⁸ פוסק אדמו"ר הזקן ש"גם הנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן לידע אותן", וכאשר רואים את פרטי ההלכות שנימנו שם, הנה הלואי שהאנשים יהיו בקיאים בהלכות שהנשים חייבות ללמד... הרי משמעות סגנון פס"ד הנ"ל היא שאין זה מצד מצות תלמוד תורה, אלא כדי לדעת את המעשה אשר יעשו, כך, שלימוד זה נכלל בענין קיום המצוות¹¹⁹.

ולכן, המדובר לעיל אודות חלוקת התניא והשו"ע, בתור לימוד תורה, שע"ז יהי' ענין ההתקשרות והתאחדות וביטול כו' — הרי זה שייך רק לאנשים.

אבל המדובר בנוגע לענין הצדקה — הרי זה במדה שוה הן בנוגע

(118) ספ"א.
(119) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 37 ואילך.
וש"נ.

לאנשים והן בנוגע לנשים, ואדרבה, מצד כמה טעמים הרי זה שייך לנשים יותר מאשר לאנשים.

ואין שישנו דין בשו"ע¹²⁰ (והובא גם בשו"ע אדה"ז בהלכות הצריכות¹²¹) ש"אין מקבלין מהנשים . . אלא דבר מועט" — הרי השיעור של "דבר מועט" משתנה ממדינה למדינה, וכמובן גם מביאור הטעם שמותר לקבל מהם דבר מועט שלא מדעת בעליהם, "הואיל ודרכן בכך ויודעים בעליהם שדרכן בכך"¹²¹, ולכן מסכים מלכתחילה שהאשה תתן סכומים כאלו, ואין האשה צריכה לבקש רשות, ואפילו לא ליתן דין וחשבון, ומזה מובן, שבמדינות שבהם נותנים הבעלים סכומים גדולים לרשות הנשים, הרי זה נחשב ל"דבר מועט" שמותר לקבל מהם.

ויתירה מזה במדינה זו — והרי אמרו רז"ל¹²² "אזלת לקרתא הלך בנימוסה" — שבכו"כ ענינים ניתן חילוק הסכומים לעניני צדקה בידי הנשים יותר מאשר בידי האנשים¹²³.

* * *

כט. נוסף על המבואר באגה"ק הנ"ל אודות החילוק בין ימיהם של התנאים ואמוראים ש"ת"ת ה' עיקר העבודה אצלם", ובין "עתים הללו בעקבות משיחא" ש"עיקר עבודת ה' . . היא עבודת הצדקה" — מבואר באגה"ק¹²⁴ "שיש ב' מיני נשמות בישראל, נשמות ת"ח העוסקים בתורה כל ימיהם, ונשמות בעלי מצות העוסקים בצדקה וגמ"ח".

וממשיך לבאר בסגנון של שאלה — "דלכאורה הרי גם ת"ח צריכים לעסוק בגמ"ח, כמארז"ל¹²⁴ שאפילו תורה אין לו",

והיינו, שכאשר אומר "אין לי אלא תורה", הנה לא זו בלבד שחסר אצלו השכר על גמ"ח, או שנענש על אי-התעסקותו בגמ"ח, אלא עוד זאת, שחסר אצלו גם ענין התורה,

"אלא, שהת"ח תורתן עיקר ורוב ימיהם בה, ומיעוט ימיהם בגמ"ח";

ועד"ז לאידך גיסא, בנוגע ל"בעלי מצות העוסקים רוב ימיהם בצדקה וגמ"ח", והיינו, שגם בעלי מצות העוסקים בצדקה וגמ"ח חייבים בתלמוד תורה, שהרי איתא במשנה וברייתא⁸⁰ ש"תלמוד תורה כנגד כולם", כולל גם צדקה וגמילות חסדים שנזכרו במשנה וברייתא הנ"ל,

(120) יו"ד סרמ"ח ס"ד.
 (121) חו"מ ה'ל' מציאה ופקדון ס"ה.
 (122) המוש"ק (המו"ק).
 (123) המושך וסיום השיחה חסר בסרט ההקלטה (המו"ק).
 (124) ראה ב"ר פמ"ח, יד. וש"נ.
 (124) יבמות קט, ב.

והעלי' שלו תומשך לכל המשתתפים הן בלימוד התורה והן בנתינת הצדקה, בתוככי כלל ישראל, להמשיך הצלחה מרובה הן בכמות והן באיכות בכל הענינים האמורים לעיל, שיומשכו למטה מעשרה טפחים, למלאות רצון רבותינו נשיאנו, שזהו רצון העליון, ועד לקיום היעוד¹⁴⁵ "וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר".

* * *

לד. מאמר (כעין שיחה) ד"ה בחכמה יבנה בית.

* * *

לה. נוסף על המדובר לעיל (ס"ג) אודות הענין המיוחד בח"י אלול בשנה זו, יש בו גם כללות הענין דח"י אלול שבכל שנה ושנה, כמוזכר לעיל (סל"ג) שענינו להכניס חיות בכל העבודות דחודש אלול, שלהיותו חודש החשבון על כל השנה כולה, הרי הוא כולל את כל העבודות שבמשך כל השנה — ג' הקיום דתורה עבודה וגמ"ח, שכולם נרמזים בראשי-תיבות ד"אלול", וכן גם הענין שקודם להם, שבזה היא העבודה המיוחדת דחודש אלול — עבודת התשובה, וכן גם הענין שבא לאח"ז — ענין הגאולה, שגם הוא מרומז בר"ת ד"אלול": "אשירה לה" ויאמרו לאמר¹⁴⁶ (כפי שנדפס כבר במכתבים¹⁴⁷).

ויעזור השי"ת שיהי' זה באופן שאין ענין יוצא מידי פשוטו — שיעסקו בכל הענינים בחיות ובאור, וימשיכו חיות ואור בכל העבודות ברוחניות, ואח"כ יומשך אור וחיות בכל הענינים בגשמיות, ובאופן שהגשמיות תומשך עד למטה מעשרה טפחים, בבני חיי ומזוני רויחי, ועד לגאולה כפשוטה, שזוהי דוקא הגאולה האמיתית והשלימה בביאת משיח צדקנו, בעגלא דידן.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "אני מאמין", והניגון "צמאה לך נפשי".]

* * *

לו. בפרשת השבוע נאמר: "למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהי' לך לאלקים"¹⁴⁸, וענין זה בא בהמשך למ"ש לפנ"ז, שהתורה מספרת

(147) ראה אג"ק ח"י"ז ע' שמג. וש"נ.
 (148) נצבים כט, יב.

(145) ישעי' מ, ה.
 (146) בשלח טו, א. וראה שו"ע האריז"ל ר"ח אלול.

אבל ע"פ האמור לעיל (סכ"ז) שהנתינה צריכה להיות בשמחה ובטוב לבב דוקא, ואז בטוחים שיהי' זה באופן ד"עשר בשביל שתתעשר", ובפרט שזכות רבותינו נשיאינו מסייעתם — הנה במקום להכנס לכל פרטי שקו"ט הנ"ל, מוטב ליקח ממועות חולין, ואח"כ לדרוש מהשו"ע, וע"י השו"ע — מהקב"ה, לקיים מש"נ "ובחנוני נא בזאת", "עשר בשביל שתתעשר".

ומ"מ, כיון שיתכן שיהיו כאלו שירצו להשתמש במועות מעשר כספים עבור נתינה הנ"ל, הנה לדעת רבינו הזקן ש"יכול להוציא כל הוצאות למוד בניו הגדולים ממועות מעשר", מותר להשתמש במועות מעשר גם עבור הדפסת ספרים, שגם זה נקרא צדקה, כדאיא בגמרא¹⁴² "וצדקתו עומדת לעד"¹⁴³. זה הכותב תורה נביאים וכתובים ומשאלין לאחרים", ועד"ז הדפסת ספרים, שאח"כ לומדים בהם פעם ופעמיים וכו"כ פעמים, ולכן מותר להוציא על זה ממועות מעשר, ויהי' זה מתאים לפי כוונת הנותן ולתועלת הענין.

*

לג. והעיקר המורם מכל הנ"ל:

כל אחד בענינו — אלו שעיקר ענינם בלימוד התורה, יהי' אצלם הן רוב המעשה והן גודל המעשה בלימוד התורה, ואלו שעיקר ענינם בענין הצדקה יהי' אצלם רוב המעשה וגודל המעשה בענין הצדקה (נוסף על רוב המעשה וגודל המעשה כפי ששייך אצל כל אחד ואחד, הן רוב המעשה — ע"י החלוקה לפעמים רבות ומטבעות קטנות, והן גודל המעשה — לפי ערכם — ע"פ המבואר באגה"ק הנ"ל בטעם ההשתדלות ב"רוב המעשה", "כדי לזכך הנפש", ועד לאופן שהנפש מתעלה לדרגא אחרת לגמרי, כך, שאין זה רק שינוי בכמות, אלא גם שינוי באיכות, שזהו גם החילוק בין "רוב" (כמות) ל"גודל" (איכות)).

וכל זה יפעל הוספה בכל עניני ח"י אלו, כמדובר כמ"פ¹⁴⁴ שענינו להכניס חיות בכל עניני העבודה הנדרשים בחודש אלו, שענינו הכנה לחודש תשרי וההתחלה וראש שלו — ראש השנה, ובאופן שכל אחד יעלה את כל העמל שעמלה נפשו בעלי' מדרגא לדרגא, בהיות הנשמה מלוכשת בגוף למטה מעשרה טפחים,

ולכן חל על זה מ"ש בהל' ת"ת (הנ"ל סכ"א) ש"אי אפשר לקיים כל המצוות כהלכתן .. בלי לימוד היטב לידע כל ההלכות", והיינו, שקיום הצדקה וגמ"ח תלוי בלימוד התורה, כיון ש"התלמוד מביא לידי מעשה", אלא, ש"רוב ימיהם" עוסקים הם בצדקה וגמ"ח.

והנה, אע"פ שאצל כל א' משני סוגים אלו (תלמידי חכמים ובעלי צדקה העוסקים בצדקה וגמ"ח) צריכים להיות שני הענינים, הן לימוד התורה והן צדקה וגמ"ח, מ"מ, חלוקים הם זמ"ז מן הקצה אל הקצה — כמובן מהמבואר באגה"ק החילוק שבין דור התנאים ודור האמוראים לדורנו זה בחושך כפול ומכופל בעקבות משיחא — שתלמידי חכמים, עיקר ענינם הוא לימוד התורה, ורק אח"כ בא ענין הצדקה, ואילו בעלי מצוות, עיקר ענינם הוא ענין הצדקה, ואח"כ בא ענין לימוד התורה.

ונקודת הענין — ש"אינו מבקש כו' אלא לפי כחן"¹²⁵, ולכן, כאשר ממלא כל הנדרש ממנו לפי שרש נשמתו, עשה את שלו בשלימות, וכדברי הצ"צ¹²⁶ בנוגע ללימוד התורה, שמי שהחיוב שלו בלימוד התורה הוא "פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית" בלבד¹²⁷, הרי זו הוכחה ש"די לו כו'", "או דכיון שאי אפשר לו ועוסק כל מה שאפשר לו, ישלים לו הקב"ה כו'", ועד"ז בנוגע לענין המצוות, ונקודתם — ענין הצדקה.

ל. ומזה מובן גם בנוגע לענינו:

בני הישיבות, וכל אלו שעיקר ענינם הוא לימוד התורה — צריכים לקבל על עצמם גם הענין דנתינת הצדקה, וגם ללא דקדוק, למעלה מהגבלה, אבל — למעלה מההגבלה שלהם, "מאד שלך"¹²⁸, ולא למעלה מההגבלה של בעלי-יבתיים.

עיקר השתדלותם באופן ד"מאד" (כלי גבול) — צריכה להיות בלימוד תורתו, הן בלימוד התניא והן בלימוד השו"ע, ועד"ז בביאורים על ספר התניא בספרי ומאמרי חסידות שלאחרי התניא, וכן בהספרים הקשורים עם השו"ע, הן לפניו בזמן והן לאחריו בזמן;

ובנוגע לנתינת הצדקה — שצריכה להיות גם אצלם, וגם שלא בדקדוק כנ"ל — הרי הן אמת שאין ביכולתם להוסיף בסכום הכולל, ובמילא אין זה נתבע מהם, ואינם "נתבעים"¹²⁹ על זה, אבל אעפ"כ, ישנה

(125) תנחומא נשא יא. במדבר פי"ב, ג. (128) ראה תו"א מקץ לט, רע"ד. ובכ"מ.

(126) תו"א מג"א צח, סע"ג. (129) ע"פ לשון חז"ל — ירושלמי ריש

(127) מנחות צט, ב. הל' ת"ת לארדה"ז פ"ג שקלים.

ה"ד.

העצה שהובאה באגה"ק¹³⁰ "להיות מעשה הצדקה נעשית בפעמים רבות . . ולא בפעם א' ובבת אחת, גם כי הסך הכולל הוא, כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפירושו המשנה¹³¹ . . והכל לפי רוב המעשה" — "רוב המעשה", ולא גודל המעשה, וכפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר הורה פעם לא¹³² שיתן פרוטות פרוטות, במטבעות קטנות, ועי"ז יהיו אצלו כו"כ נתינות לצדקה. — בנוגע ללימוד תורה, אינם יכולים לצאת י"ח מתוך גישה כזו, כיון שלימוד התורה הוא עיקר ענינם, ורק בנוגע לענין הצדקה, כיון שאין ביכלתם לקיים את גודל המעשה, אזי יוצאים י"ח ב"רוב המעשה".

ועד"ז בנוגע לבעלי מצוות שעיקר עסקם הוא בצדקה וגמ"ח:

מהם דורשים קיום מצות הצדקה באופן של "קרבן עשיר", וכפסק המשנה¹³³ "עשיר שהביא קרבן עני, לא יצא", וכפי שמשמע באגה"ת ובאגה"ק (הנ"ל סכ"ו), צריכים להרבות בצדקה באופן שלולי הענין ד"חטאך בצדקה פרוק"¹³⁴ הי' זה נחשב לענין של בזבז, ודוקא באופן כזה נעשית ה"תרופה" ד"בצדקה פרוק".

ואילו לימוד התורה — צריך להיות אצלם באופן שאמר פעם כ"ק מו"ח אדמו"ר בהתועדות¹³⁵, שמשך זמן שלומדים בשחרית וערבית צריך להמשיכו ולחלקו על כל היום כולו, כך, שיהי' ניכר שלפני שעה למד ענין בתניא או בשו"ע;

ומה שצריך להיות אצלם בריבוי גדול ביותר, לא רק "רוב המעשה", אלא גם גודל המעשה — הרי זה בנוגע למצות הצדקה.

*

לא. ועוד ענין בקשר לזה — בשייכות ל"מעשר כספים", כפי שנוהגים כו"כ להפריש מעשר כספים (ויש לזה יסוד — ועוד יותר מ"יסוד" — בשו"ע) — האם יכולים ליקח ממעשר כספים עבור נתינת צדקה הנ"ל:

בשו"ע הלכות צדקה¹³⁶ מצינו ב' דעות אם מותר להשתמש במעות מעשר עבור דבר מצוה, כמו לקנות עלי' או קנין ספרים וכיו"ב, אן שחייבים ליתנם לעניים דוקא.

והדבר תלוי בגדר החיוב דמעשר כספים¹³⁷: להדעה שמעשר כספים יש לו יסוד בתורה, ועד שהחיוב דמעשר כספים הוא מדאורייתא — הרי התורה זיכתה ונתנה ממון זה לעניים, ולכן אסור להשתמש בו עבור שאר דברי מצוה; משא"כ להדעה שהחיוב דמעשר כספים אינו מצוה מדאורייתא, אלא רק מדרבנן.

וגם להדעה שמעשר כספים אינו אלא מדרבנן — מצינו חילוק¹³⁷ אם כבר הפריש מעות מעשר, שאז יש בו כבר זכות לעניים, ואינו יכול ליטול ממנו עבור שאר דברי מצוה, או שעדיין לא הפריש המעות, וכאשר קונה העלי' או הספרים יש בדעתו להשתמש במעות מעשר שיפריש לעתיד.

וחילוק נוסף¹³⁸ — אם לולי השימוש במעות מעשר אין ביכלתו לקיים המצוה ולא יעשנה, אזי מותר להשתמש במעות מעשר.

והנה, בשו"ע רבינו הזקן ליתא הלכות צדקה, ומ"מ, רואים ששו"ע אדמו"ר הזקן הוא בבחינת "כרכא דכולה בי"¹³⁹, שיש בו פתרון לידע שיטתו בענין זה:

בנוגע להוצאות לימוד בניו הגדולים — שאינו מחוייב בזה ע"פ שו"ע (דלא כבניו הקטנים, כמ"ש אדה"ז בריש הל' ת"ת: "מצוה עשה מן התורה על האב ללמד את בנו הקטן תורה . . שנאמר¹⁴⁰ ולמדתם אותם את בניכם לדבר במ", תחילה תושב"כ וכו', כמבואר שם בפרטיות) — כותב רבינו הזקן בהל' ת"ת שלו¹⁴¹: "יכול להוציא כל הוצאות למוד בניו הגדולים ממעות מעשר שלו . . אם אין ידו משגת".

ומזה משמע שדעת רבינו הזקן היא שמעשר כספים אינו מן התורה, שאז היו העניים זוכים בו, ולא הי' יכול להשתמש במעות מעשר עבור הוצאות לימוד בניו; וכמו"כ לא ס"ל לרבינו הזקן שיש חילוק אם כבר הפריש מעות המעשר או שלא הפרישם עדיין, שהרי לא הזכיר חילוק זה לענין השימוש במעות מעשר עבור הוצאות לימוד בניו.

לב. אמנם, כמה דברים אמורים — כאשר הגישה לכללות הענין היא מתוך דקדוק, ומדידה והגבלה, שלכן, רצונו להשתמש במעות מעשר, כדי שלא לגרוע ממעות חולין שלו;

(137) ראה שו"ת חת"ס חיו"ד סרל"ב. (139) לשון חז"ל — חולין נו, סע"ב.
 (138) ש"ך וט"ז יו"ד שם — ממהרש"ל ועוד.
 והדרישה בשם תשובת מהר"מ. (140) עקב יא, יט.
 (141) פ"א ה"ז.

(134) דניאל ד, כד. (130) סכ"א.
 (135) ראה סה"ש תרצ"ט ס"ע 339 ואילך. (131) אבות פ"ג מט"ז.
 וראה גם ת"ר ח"ז ע' 173. וש"נ. (132)
 יו"ד סרמ"ט ס"א ובנו"כ. (136)
 נגעים פי"ד מי"ב. (133)